

XULLO 2010

DORNA

REI DO MAR

Que país é este onde vivimos no que os nosos gobernantes se cuestionan o tempo que temos que dedicarlle ao noso idioma. O idioma dun país é sagrado. Coidase, mellórase, estúdase, apréndese a quere-lo, escoitase. Ao noso idioma temos que dedicarlle todo o tempo do mundo. Porque vai ser a nosa ferramenta para poder aprender outros idiomas. Porque son as únicas verbas que explican o que nos rodea. É que se isto non é así podemos acabar todos vivindo no “Desván de los Monjes” ou aplaudindo a unha cantante chamada Carmiña Burana “una de las buenas cantantes de este país”. Conselleiriños...

O 20% das rapazas e dos rapaces de entre 15 e 19 anos son analfabetos funcionais en galego. E os nosos gobernantes reducen as horas de galego na escola, que xa tiña moitas, o 50% teórico. Saben que se aínda somos galegos é polo idioma.

Dicía Castelao falando das aldraxes feitas ao galego:

¿E de que vos valeu? Porque despois de máis de catro séculos de política asimilacionista, exercida con toda riqueza de astucias e violencias, o noso idioma está vivo. Sodes, pois, uns imperialistas fracasados.

Quererán corrixir o seu fracaso? Ímolos deixar? As Letras Galegas deste ano semellan traer moitas preguntas.

É o progreso imparabile da estupidez.

Nalgunha campaña publicitaria utilizouse o slogan de Vivamos como galegos e incluso a nosa fórmula máxica Malo será, quizais na próxima utilicen Matalos era pouco ou A culpa non é deles.

*O povo que deixa perder a sua palavra
creada, herdada, usada, revelada,
aquela que lle é propia e singular,
a que é unicamente súa,
está empobrecendo o mundo
e perpretando o seu propio xenocidio.*

*Ese povo vil
ollará aniquilada a sua lembranza
e o seu nome indigno
borrárase, sen máis, do universo:
hai agresións á beleza e ó espírito
que a vida non tolera nen perdoa.*

(Manuel María)

Portada e Contraportada

Juan Piñeiro Bernárdez

Editorial

Equipo de Redacción

Botabaixo das embarcacións da Escola da ACDDorna

Marro Barreiro

Unha aproximación histórica do Rei do Mar

Marro Barreiro

Made in Galiza

Séchu Sende

O teléfono

Xoán Dopico Orjales

Os muíños e a Illa de Arousa

Carmela Sánchez Arines

Visóns de dentro e de fóra

Ugía Pedreira

Mar libre - A fotonovela

Susana Sánchez

O señor Colão

Jose Luis Dopico Orjais

Compostaxe e algún lixo máis

María Vázquez Oubiña

E o Rebello foi aos polbos no patio

Juan Piñeiro Chantada

Xa queda menos

Fernando Piñeiro

Entrevista Ramón Neto

Susana Sánchez

EQUIPO REDACCIÓN

Xavier Santiago Pena (Coordinador)

Xoán Dopico Orjales

Dolores Barreiro Santos

José M. Villanueva Guimeráns

Ugía Pedreira

Susana Sánchez Arins

Xavier Blanco Castiñeira

Maica Otero Cores

Ramón Gago Rodríguez

TLE. CONTACTO - 646854598

A.C.D. DORNA

Enderezo Postal : A.C.D. Dorna

Escola de Pau s/n; 36626 - Illa de Arousa

Enderezo Páxina Web

www.acddorna.org; <http://acddorna.org/blog/>

Correo Electrónico: acddorna@yahoo.es

BOTABAIXO DAS EMBARCACIÓNS

NA ESCOLA DA ACDDORNA

No calendario de eventos da Federación Galega pola Cultura Marítima e Fluvial, a data do 17 de maio, día das Letras, supón a inauguración da tempada. E a Escola de Navegación Tradicional de Dorna da Illa de Arousa é a que se encarga de realizar os actos deste primeiro evento. Unha das actividades máis características é a *botabaixo* dunha embarcación nunha cerimonia solemne e moi emotiva.

O primeiro ano que se fixo foi o 2001, pero debido a que houbo presenza de autoridades e había que axustar o calendario, non se puido facer ata xuño dese ano. A partir do 2002, sempre foi o 17 de maio.

Os directivos responsables da Escola decidiron que para dar realce e fortaleza a ese primeiro día de navegación había que facer unha botabaixo dunha ou varias embarcacións para que así o comezo da tempada tivera un carácter institucional.

A botabaixo respondía tamén a unha inversión que facía a Escola en dornas novas ou recuperadas (como a Laranha-que é buceta- ou a Nova Maruxa). Os vellos carpinteiros nalgún momento xubilaban e podía perderse a referencia do seu saber. A incorporación destas embarcacións renovaba a frota e era unha inversión para o futuro, tanto en material como en coñecemento. Ó tempo que ten lugar a botabaixo escóitase o himno do Antigo Reino de Galiza, himno que emociona e ponlle os pelos de punta a máis de catro dado o seu fondo significado.

Dornas que naceron ese día foron: **Laberca, Bandalha, Zenaida, Fungona, Jalerna, Nécora, Montañesa, Betty Boop, Rosalía, Mimela, Peça de Rabo, Roxiña.**

Algunhas destas dornas non pertencen á Escola, pero os seus amos quixeron que fora neste acto onde as súas embarcacións comezasen a navegar.

Mil botabaixos máis para a Escola de Navegación Tradicional!!

UNHA APROXIMACIÓN

Manuel Rey Piñeiro, primeiro dono do "REY DEL MAR" diante do barco

Tivemos ocasión de falar con Manuel Rey Piñeiro, primeiro dono do noso galeón cando este anda a ser pintado e "foliado" no peirao de Vilanova, o seu primixenio porto. Manuel falounos, dende a súa memoria, sobre o nacemento e vida, nos primeiros anos, do "Rei do Mar", o galeón que pretende ser o buque insignia da nosa Escola de Navegación Tradicional.

Nos papeis que figuran en Capitanía, fálase de que a súa construción é do ano 1960. Sen embargo el di que non foi ata o 15 de xaneiro de 1962 que o barco botouse a navegar, ese día é o patrón de Vilanova, San Amaro. A súa construción comeza en maio de 1960 na carpintería de Silva en Boiro. Figura na primeira folla de asentado que a dedicou ó transporte, de feito permítenlle transportar persoas: un máximo de 25.

Para entenderen a actividade que desenvolve o noso galeón nos seus primeiros anos de vida, compre situarnos na Vilanova daqueles anos. A economía xiraba ó redor do mar, con fábricas de conservas ás que había que surtir de materia prima. Pero tamén hai unha economía agrícola e gandeira que ha de ser proxectada ós mercados que a requiran, así como necesidade de transporte de xentes.

A familia de Manuel Rey realizaba transporte de mercancía relacionando a Arousa Norte coa Sur. O seu avó xa patroneaba un balandro dende os primeiros anos do século XX unindo as dúas beiras da ría.

Máis adiante, o seu pai mercou un galeón a outro veciño de Vilanova. Este galeón chamábase Maravilla e está considerado o xemelgo do Rei do Mar, inda que na realidade ten dimensións máis

HISTÓRICA DO REI DO MAR

Primeira folla de asento “Rei do Mar”

reducidas. Daquela, ó redor dos anos 50, levaba ás xentes de Vilanova co gran de millo para moer na Póboa do Caramiñal, nun muíño moi requerido. Tamén había movemento de mulleres que ían vender no mercado desta vila as legumes que tan abundantes se producen na horta de Vilanova. Ó mercado tamén ían vender gando que era transportado na cuberta ou na adegas.

Este galeón, xa desaparecido, foi o precedente do noso Reisiño en canto ó seu primeiro cometido. Manuel e o seu pai fixeron un novo barco: nace o galeón que hoxe renace na nosa Escola.

Como se pode ver, hai unha data de construción, que ven sendo a de cando se coloca a quilla, outra de abanderamento e unha final de botadura, a do 15 de xaneiro de 1962, esta é a máis lembrada polo seu primeiro patrón.

Non tiña pao, inda que se lle fixo un oco para unha pluma. Denominouse “lancha tipo motora” e nun principio insatalóuselle un motor diesel nacional marca HMR de 4 tempos. No 73 se lle cambia por un motor Perkins de 120 HP de 6 cilindros. O noso barco daquela tiña que turrar con todo tipo de carga.

De forma habitual, os sábados e domingos levaba persoas e mercancía ó mercado da Póboa como antano fixera o Maravilla: gando e verdura. Tamén, cando a motora da illa de Arousa se avariaba, realizaba o seu traxecto tanto de Arousa a Vilanova como de Arousa a Vilagarcía.

Noutras ocasións contratábanno para levar obreiros que realizaban traballos nos faros da nosa ría, como o do Seixo.

Outro cometido importante era o abastecemento das fábricas de conserva que había en Vilanova e noutros concellos do redor. Por exemplo, recollían o berberecho aló por Carril como se pode ver na fotografía (única que temos da xuventude do noso galeón) para comerciar coas fábricas. Isto era unha actividade moi común. Tamén facían viaxes para levar bidóns de combustible a outras como a de Comaira.

Ten ido ata Vigo para mercar peixe que despois preparaban para vender afumado nas tabernas. Esta viaxe leváballe tres horas. Fixarvos que estamos a falar dun tempo (non moi lonxe do actual) en que as comunicacións por terra non eran as de agora, ademais de que o medio de transpor-

te na costa seguía a ser o barco. Era unha época de transición de cara a construción das estradas que pouco despois comunicarían os concellos da ría. E tamén eran os anos inmediatamente anteriores á ponte de Catoira e á ponte de Arousa.

Cando todas estas vías de comunicación terrestres se construíron, cambiaron moitas cousas: o transporte empezou a facerse por estrada, os vehículos eran máis asequibles para a xente, o noso Rei tivo que cambiar de actividade, xa non era viable para os seus amos. Pero non morreu..., no 83 dedicouse ó servizo de bateas ata hai dous anos,...é un auténtico superviviente.

O Rei do Mar inicia xa que logo umha nova viaxe, desta vez moito máis pracenteira, pero que non pode esquecer a dignidade da que está feita: a de tódolos que navegaron nel para gañar o seu sustento realizando comercio entre distintos portos da ría. O Rei do Mar tamén é historia.

Marro

Galeóns de Vilanova nun día de festa

"O Marabilla" precursor do noso galeón

Os galeóns na ría de Arousa *

O galeón, como medio de transporte era moi común de ver pola nosa ría, facendo de unión entre distintos puntos da ría por razóns comerciais. Durante a primeira parte do século XX era moi normal velos transportar area que abastecía as fábricas de Dena. Tamén carrexaban rollas de piñeiro dende a beiramar de Rianxo ata os portos de Carril e Vilagarcía, onde barcos de vapor levaríanos ata Asturias ou Gran Bretaña. Eran barcos de pequena cabotaxe que realizaban transporte de grandes cantidades que non era doado levar por terra. Outro cometido era o transporte de sardiña dende os puntos de colleita, moitos deles dende a ría de Muros, ata as entón moitísimas fábricas da salga da nosa ría.

Temos que pensar na vida sacrificada dos tripulantes destes barcos que tiñan que realizar as súas travesías cargadas as adegas ata os topes, así como as dos traballadores que facían a descarga coa única axuda dos seus propios brazos e lombo. Xornadas eternas nas que había que esperar para realizar a descarga á hora que fose e comer o que cadrara.

*De "Angueiras de galeón", artigo de Dionisio Pereira no nº 2 de Ardentía

séchu sende

Poeta, Narrador, Domador de pulgas, Removedor de conciencias, Defensor do seu... Agradecemoslle a Séchu que comparta os seus relatos e inqedanzas con Dorna.

Estes relatos e moitos máis podédelos atopar no seu libro "Made in Galiza" (2007).

Para saber máis:

www.blogoteca.com/madeingaliza

Falar

Teño un ano e poucos días e cando escoito Clara presto atención.

Escoito as persoas que viven nesta casa e aprendo cousas todos os días. Mamá ten outro nome que é Laura e cando mamá chama por Tomás sei que ese é papá. De vez en cando veñen outras persoas á casa, e as que teñen enrugadas nos ollos e sempre están rindo son avó e avoa. Tamén está Rula, que é pequena e vive dentro dunha gaiola.

Sei que estou nunha idade complicada porque o día menos pensado teño que comezar a falar, que é algo que non se fai todos os días. Falar facilita moito as cousas. Cando saiba falar por fin van saber que se choro de noite non sempre é porque teña sede ou me doía a barriga, porque ás veces soño cousas que non entendo. As cousas que non entendo son moitas aínda que hai unha que me preocupa especialmente.

Nesta casa falan dunha forma moi estraña. A mamá, a papá e aos avós cando están comendo, por exemplo, escóitollas palabras como Sopa, Pásame o pan, Un pouco de sal ou Biscoito. Eu poño o oído e escoito e vou aprendendo.

Rula é unha persoa diferente, fala dunha maneira que se chama cantar ou asubiar, que llo escoito a mamá: Que ben canta Rula, ou Asubía un pouquiño, Ruliña. Antes cando estaba soa ás veces intentaba falar como Rula, pero nunca sabía o que quería dicir. Como Rula só sei dicir fffffi ou fffffu.

Aínda que ese non é o problema, porque realmente ninguén fala como Rula nesta casa. Mamá dille de cando en vez cousas lindas: A ver, bonitiña, aquí che traio alpiste; máis dillo como fala mamá sen ruidos raros.

O problema é que de escoitar falar a mamá, papá e os avós eu xa sei polo menos cen palabras como Peido, Pis, A nena ten fame, Xa é de noite, Esta nena é moi tranquila e moi lista, Vai chover e cousas así. Eu escoito e gardo esas palabras para min e repítoas por dentro. Hai moitas palabras que escoito que aínda non comprendo como Quilómetro, Enciclopedia ou Empanada de xoubas.

O problema que teño é que, por exemplo, mamá cando fala de min con papá di A nena está esperta e de repente ven onda min e dime: Ay, mi niña, que ya

despertó, ya despertastes, Clara? E eu sei que Clara son eu, mais aínda non sei por que me chama Mi niña se eu son A súa nena. Papá fai o mesmo, está falando coa avoa e di A nena debe de ter fame e vén e dime Clara, cosita, tienes hambre? E eu abro moito os ollos, intentando comprender que pasa aquí.

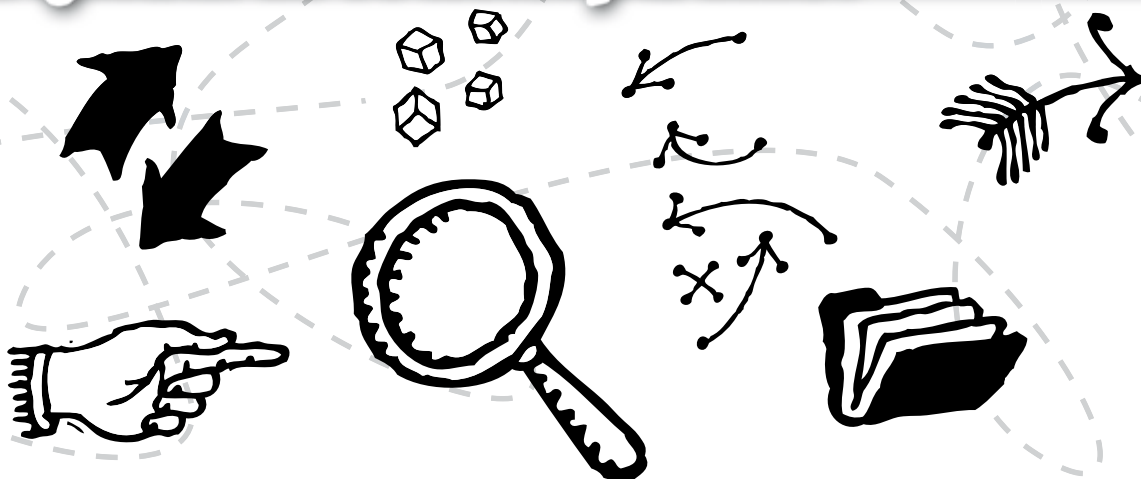
É unha situación estraña que se repite continuamente. Entre eles non, mais comigo cambian de forma de falar.

E agora estou nun dilema porque penso que están esperando a que eu me poña a falar un día destes. Eu xa sei dicir Ma-má en segredo. Dígoos cando estou soa porque quero practicar e teño medo de que cando o vaia dicir por primeira vez me saia mal. Mais o meu dilema é que non sei se botar a falar como falan meus pais cando falan entre eles e con meus avós ou se poñerme a falar desa outra maneira en que me falan a min.

Rula polo menos sempre fala igual.

Eu é que a meus pais non os acabo de entender. De momento vou esperar un pouco, a ver se se aclaran. Aínda que, se non queren que fale coma eles, as súas razóns terán. Digo eu...

Na oficina de obxectos perdidos

— Ola.

— Hola.

— Dígame...

— Mire, no sé si me pueden ayudar. Yo es que perdí una cosa y quería saber si la puedo recuperar.

— Moi ben, para iso estamos, e que perdeu?

— Yo es que perdí mi lengua.

— Ahá..., pois a ver, dígame, e como era?

— Pues mire, muy parecida a la suya.

— Ah, xa, é que aquí temos moitas así... De feito case todas as linguas perdidas que temos aquí son así. Se me puidese dar máis datos...

— ...

— Cando a perdeu?

— Uff, no me acuerdo bien... Pienso que hace unos diez o once años, sí, once años, en verano, debía de ser agosto...

— Ahá, agosto... E sabería onde, onde a perdeu?

— Umm... En una discoteca, fue en una discoteca, el día que conocí a mi mujer...

— E en que cidade?

— Aquí, aquí mismo.

— E non lembrará o nome da dicoteca?

— La discoteca se llamaba, se llamaba..., si..., Coyote!, la discoteca se llamaba Coyote.

— Ahá, a ver, a ver que miro na base de datos... Ahá!

— Está?

— A ver, a ver, aquí temos..., si, temos dez linguas que poderían ser... A ver... Necesitaría algún dato máis... Non sei, algo que poida identificala mellor... Podería des-cribila?, algunha característica especial...?

— Pues no le sé, es que casi ni me acuerdo...

— A ver, aquí temos unha lingua con seseo implosivo.

— Perdón?

— Recuerda se vostede dicía lus ou felís, así, con ese.

— Umm, pienso que sí, sí, sí!, como mi madre, sabe, es que yo soy de la zona de Malpica...

— Pois xa está, debe de ser esta.

— Ahá.

— Se agarda un momentinho, vou por ela ao almacén.

— ...

— Aquí a ten, a ver, recoñécea?

— Oh, a ver, si, si, ola, ola, probando, probando, si, é a miña lingua, a ver, lus, felís, eu, eu, un, dous, tres,

ouh, que alegría! Sabe, pensei que a perdiera para sempre. Eu é que non sabía que tiñan aquí esta oficina e cando mo dixeron... Hoxe mesmo lle digo á miña muller que veña ver se atopa a súa, sabe, ela tamén a perdeu hai anos, e agora, agora, en fin..., é que ímos ter unha nena e..., xa sabe, queríamos que falase...

— Si, xa sei, por iso abriu esta oficina, sabe, non pode imaxinar a de linguas que temos aquí.

— Moitas?

— Puff!

— Pois...

— Pois, nada, home, alegría.

— Pois estoulle moi agradecido.

— Nada, home, nada...

— Pois xa me dirá canto é...

— Como?

— Teño que pagar algo?

— Non, home, non... Isto non ten prezo... A lingua é súa... Iso si, teña coidado de non perdela outra vez, vale?

— Oquei, oquei, uff.

— E se coñece alguén que queira recuperar a lingua, alguén que a perdesse, pois dígalle que veña por aquí...

— Pois moi ben. Veña chao, e bon día.

— Veña, adeus, a servir.

Ás veces sinto que no meu país faltan as palabras

Sinto que cando a muller da floristería
non me fala na miña lingua
desaparece un prado de pensamentos azuis,
que cando no taller de chapa e pintura
non falan a miña lingua
se oxida algo por dentro miña,
que perdo cartos
cando no banco non me atenden no meu idioma.
E cando abro os xornais
e a miña lingua só aparece debaixo das pedras,
é como se o meu país fose outro.

Ás veces cando estou no autobús
e non escoito a ninguén falando a miña lingua,
fecho e abro os ollos para ver se estou soñando.
E cando no medio dunha praza escoito un neno
ou unha nena que fala coma min,
teño ganas de abrazala,
de protexela de todo o que está a suceder
antes de que sexa demasiado tarde.

Ás veces sinto que no meu país faltan palabras,
que desaparecen día a día,
que hai xente que as abandona
e xente que as esconde
e sinto que pouco a pouco
o meu país vai facéndose máis pequeno
e que somos menos porque hai menos palabras.

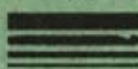
No meu país hai moita xente
buscando
as palabras que nos faltan.
Buscando debaixo das pedras,
nos xornais
ou nos nenos e nenas que agardan o autobús,
palabras que ás veces aparecen
e outras se perderon para sempre.

Gustárame que atopásedes as miñas palabras
como eu necesito as vosas.

A los VECINOS de Isla de Arosa

INDUSTRIAS GRAFICAS BENDASAL

Siendo de interés general, la instalación del Teléfono en la Isla de Arosa, y comprendiendo el espíritu cooperativista de los Isleños, la comisión organizadora de esta difícil empresa, llevada a cabo con gran éxito, tiene a gran honor el invitar a todos los vecinos a que cada uno a medida de su fuerza económica, contribuya a la realización de tan importante mejora local.

Por el progreso de la Isla, os lo agradece y saluda
LA COMISION.

Alá polo ano 1949 na Illa de Arousa, fúndase unha “asociación” denominada “COMISIÓN DE INICIATIVAS” creada segundo consta na súa acta fundacional “para incentivar el desarrollo de la zona” fundada polos industriais **Francisco Rial Ordoñez, Manuel Diz Suárez e Ramón Guillán Sánchez**; uníndoselles de seguido: **Manuel Goday Varela, Juan Otero Maestú, Francisco Otero Mariño, Alipio Santiago Piñeiro, Paquito Suárez Cores, Ramón Nieto Fontán e Ramón Gil Maestú.**

Nas súas actas constan como súas varias “iniciativas” entre elas: o empedrado da rúa “Torre (Sor Aurora Estevez)” que tivo que ser na época en que era Gobernador Civil José Solís Ruiz, pois esta rúa pasou a chamarse “Gobernador Solís”. Fixeron xestións para a construción da Ponte, chegando o Sr. Solís, xa ministro, a colocar a primeira pedra, realizando o famoso e recordado discurso dende o balcón do Bar Moderno. Tamén se fan eco do Centro “Hijos de la Isla de Arosa en Buenos Aires” fundado por os irmáns, **Francisco e Antonio Núñez Villaverde**, fillos de **Antonio Núñez**

Boada, que envían cartos para paliar –nos famosos “anos da Fame”- a miseria entre as familias máis pobres. Nunha das actas da “Comisión de iniciativas”, consta o envío por parte de “Hijos de la Isla de Arosa en Buenos Aires” de 6.500 ptas., repartindo a “comisión”, entre os pobres 4.000 ptas., quedando 2.500 para inverter en estufas para as escolas.

Pero a súa primeira “iniciativa” e o seu maior éxito foi a implantación do teléfono. Nada máis iniciadas as xestións, a Compañía Telefónica, presenta unhas esixencias que consistentes en 125.000 ptas. en metálico e a construción de un edificio para acoller a central. A Comisión realiza unha colecta entre os veciños, xuntando a cantidade necesaria para facer fronte ao pago.

A Comisión, por si mesma non pode asinar o convenio coa Compañía polo que solicita os trámites ao Concello de Vilanova e no Pleno do 19 de maio de 1950, dáse conta do convenio asinado polo alcalde e os veciños interesados no establecemento do servizo telefónico na Illa, aportando os mesmos as cantidades impostas pola Compañía, consistentes en 125.000

ptas. en metálico e a construción dun edificio para acoller a central. Pola súa parte o alcalde manifesta que *“después de arduas gestiones, como ya tuvo noticias la Corporación, pues la Comisión Municipal Permanente en 21 de abril último acordó ver con satisfacción la propuesta formulada por la Compañía, como consecuencia de aquella se logró formalizar el convenio de que se acaba de dar lectura, y en el que se reparten las aportaciones exigidas por la Compañía, entre vecinos directamente interesados en que se instalen los equipos radiotelefónicos en la Isla y el Ayuntamiento”*.

O Concello en pleno en vista de que era unha gran mellora para o desenvolvemento económico de A Illa, adopta os seguintes acordos: a) Subvencionar o mantemento do grupo electrógeno; b) correr ca vixilancia do mesmo; c) autorizar a construción dun edificio no suposto de que o mesmo fose necesario en terreo municipal, conservando a propiedade.

A Comisión segue traballando (pedindo máis cartos) e consegue o diñeiro necesario a través de novas aportacións dos veciños, así como dos emigrantes por aquela en EE UU, Cuba, Brasil, México, Uruguai e Arxentina, con unha carta e un saúda co seguinte contido:

“Instalación del Teléfono en Isla de Arosa (España)

A los hijos de la Isla de Arosa en América

A vosotros; hijos de la Isla de Arosa en América; como hermanos nuestros que sois, nos dirigimos hoy en sentida súplica, en la seguridad que sabréis interpretarla fielmente con vuestra mundología, y conocimientos adquiridos en ese maravilloso mundo nuevo que tuvisteis la dicha de conocer y hoy formáis parte de él con mucho orgullo.

....explican a importancia e a necesidade que ten o teléfono para a Illa, e rematan:

Ahora vosotros teneis la palabra: Al contribuir cada uno a medida de su esfuerzo económico, a este primer impulso de progreso insular, infinitamente os lo agradecerá en nombre de la Isla de Arosa.

Este escrito estaba acompañado do saúda do seguinte teor:

“La Comisión Pro –Teléfono de Isla de Arosa Saluda

a _____ y tiene el honor de dirigirse a Vd. para comunicarle que siendo ya un hecho la instalación de la Central Telefónica de esta Isla, que se llevará a la realidad en un plazo corto, con el apoyo de todos, espera que su ayuda económica no falte, contribuyendo con su mejor donativo.

La Comisión Organizadora aprovecha esta oportunidad para ofrecer a Vd. el testimonio de su más distinguida consideración.

Mayo de 1950.”

RESIDENTES EN:

U. S. A. NEW-YORK «CASA DE GALICIA» D. Antonio Ferro Abalo • Manuel Ismael Viqueiro • Francisco Saldañer Iglesias • Manuel Aguiñal Vidal • Vicente Nieto Salazar • Demetrio Nieto Fernández • Francisco Iglesias Romay • Luciano Benda Santiago • Mariano Viqueiro Nieto • Mariana Nieto de Santamaría • Rosendo Lago Díaz • José M. Viqueiro • Francisco Ocasio Romay • Manuel Barrocas Pereira CUBA - Habana «CENTRO GALLEGO» D. Manuel Guals • Manuel García Michón • José García Michón • Josefina García Michón • Violeta Nieto Guals • Rosendo Saldañer • Rosendo Ocasio Fernández • María Díaz Canales • Concepción Aguiñal • María Viqueiro • D. Mariano López Barrocas BRASIL D. Regina Castro (Rta de Janeiro) • Celso Castro (Rta de Janeiro) • Lino Gil (Rio Janeiro) • Anselmo Irigoin (Rio de Janeiro) • Francisco Albe (São Paulo) MEXICO D. Ricardo Lago Díaz MONTEVIDEO D. Marcelino Iglesias • Dolores Iglesias • Hijos de Dolores Iglesias • Carmen Nieto Pereira • Joaquín de Aza Nieto	ARGENTINA BUENOS AIRES «CENTRO GALLEGO» D. Felipe Ferro Abalo • Jacinto Ferro Abalo • Dolores Ferro Abalo • Pato Ferro Abalo • Eugenio Aguiñal • Manuel José Pardo • Pascual Salazar • Pascual Pardo • José Ochoa Salazar • Manuel Ochoa Salazar • Manuel Martínez Ochoa • Francisco Trillanes • José Lago Ochoa • Juan Saldañer Saldañer • Anita Nieto Saldañer • Dolores Saldañer de Ochoa • Petrola Correa Gil • Carmen Nieto Correa • Estrella Nieto Correa • Antonio Díaz de Pantoja • Lela de Mendonça Ochoa • Laureano Trilla • Manuel Castro • Juan García Castro • Federico García • José María García • Manuel Ochoa Santiago • Rosendo Barrocas Aguiñal • María Fernández • Rosendo Viqueiro Corral • José Barrocas • Juan Correa Pardo • Juan Díaz Ochoa • Manuel Lourenço Ray • José Pardo Ochoa • Juan Ochoa Díaz • Angélica Díaz Ochoa • José Abel Barrocas D. Hijos de José Pardo • Francisco Fernández • Gertrudis Pardo Ochoa • Carmen Fernández • María Pardo Ochoa • Juana Rodríguez • Ricardo de Villaverde • Francisco Ochoa Nieto • Manuel José Barrocas • Francisco Santos Pardo • Aurora Santos Correa • Juana Saldañer Ochoa • María Ochoa Díaz • Josefina García Castro • Anselmo Corral • Antonio Lago de Julia • Lela Lago de Julia • Victoria Díaz Salazar • Rosendo Correa Gil • Estrella Pardo Ochoa • Concepción García Díaz • Rosa Santos Trillanes • Manuel Nieto Saldañer • Juana Rodríguez • Estrella Ochoa Trillanes • Manuel Murguía • Francisco Murguía • Tomás Nieto Correa • Juan Correa Barrocas • Manuel González Barrocas • José Nieto Pardo • Carmen Aguiñal • Maximiano Ochoa Aguiñal • Rosendo Saldañer Ochoa • Juan Ochoa Saldañer • María Ochoa Saldañer • Manuel Saldañer Saldañer
---	--

NOTA.—Agradecemos mucho que esta circular la hayan llegado a manos de todos aquellos ilustres amantes del pueblo que los crió, mató, ya que nosotros involuntariamente por no recordar más nombres en el momento de hacer este impreso y en la seguridad de que dejamos infinidad de nombres de personas separadas por todas esas lejanas tierras que no figuran en estas listas, lo que sentimos mucho y que esperamos sabrán disculparnos, dándole ante todo y a todos más que nada un afectuoso saludo de esta Comisión Organizadora.

Foto: José Mº Leal

Os escritos dan resultado e a Comisión acada o diñeiro suficiente para adquirir un edificio para destinalo a Central Telefónica. Solicítase de novo axuda, para o equipamento e adaptación do inmobile ao Concello de Vilanova e no Pleno do 15 de decembro de 1950, trátase das obras “feitas no edificio destinado a teléfono, edificio que non foi construído como pretendían, por atopar un apropiado a este cometido xa construído, e no que só tense que facer obras de adaptación. Para elo tíñase concedida unha subvención por parte da “Junta de Ayudas a Municipios” por un importe de 24.500 pesetas. Se ben a peritaxe feita polo aparelador Octavio del Río, do inmobile despois de rematadas as obras ascendía a 75.000 pesetas, acordando o Pleno entregar á comisión veciñal a subvención concedida (24.500 ptas.), quedando o Concello de Vilanova ca propiedade do subliñado inmobile polo devandito prezo”.

No mesmo mes de decembro no Pleno do día 29, créase unha praza de Garda Municipal, sendo designado José Zúñiga Sánchez, que tamén tiña o cometido do manexo do grupo electrógeno que fornecía enerxía aos aparellos telefónicos. Neste mesmo Pleno, solicítase e se lle concede por unanimidade, un “voto de gracia” para o Alcalde Juan Hermida Pérez, por ter xestionado e conseguido o teléfono para a Illa. ¡¡Os veciños coa Comisión ao fronte, non fixeran nada!!.

Engadir que a primeira telefonista foi Dª **María Cristina Carreño Fernández**, e que

Francisco Rojas Preciados (na foto) foi o encargado do grupo electrógeno ata o 1955 en que se deu de baixa procedendo a súa venda, e habida conta da existencia de enerxía eléctrica fóronlle adxudicados os traballos de instalación do alumeado eléctrico publico, máis adiante,

coa súa familia fariase cargo da centraliña. A derradeira telefonista sería Antonia Diz Besada que realizou as funcións ata o ano 1975 que pasa a ser automático.

O edificio segouse utilizando ata que no ano 1985 desaparece a radio unindo por a ponte coa rede da península.

Foto: Familia Rojas

Xoán Dopico Orjales

“OS MUÍÑOS E A ILLA DE AROUSA”

A necesidade de transformar as materias primas para o seu uso, foi unha constante desde a Prehistoria. Así, malia que soemos asociar a utilización dos muíños co consumo de cereais, é probable que miles de anos antes o ser humano elaborase rudimentarios mecanismos para outros fins como a elaboración de pigmentos a partir de minerais ou vexetais. Estes sistemas de machaque van evolucionando cara a formas máis perfeccionadas dando paso ao que coñecemos como moenda.

En Galicia, de época castrexa están documentados muíños de man naviformes, aparecendo os circulares baixo o dominio romano. Xa na Baixa Idade Media, conséntase a existencia dos muíños hidráulicos de río e, no século XVI, a de un de mar, o da Acea de Ma, localizado en Culleredo; malia que é moi probable que fora construído catro séculos antes. A achega de información detallada sobre estas edificacións no XVIII virá da man do Catastro do Marqués da Ensenada. Trátase dunha enquisa impulsada no reinado de Fernando VI con corenta preguntas, correspondéndose a décimo sétima á de *“Si hay algunas minas, salina, molinos harineros u de papel, batanes u otros artefactos en el término”*. Posteriormente, coa chegada da enerxía eléctrica, prodúcese unha popularización deste enxeño, cuxa decadencia darase de forma desigual segundo as zonas, pero que podemos xeralizar nos anos 70 do século XX.

Ademais da man do home, da auga e da electricidade como fontes de enerxía, os muíños tamén foron accionados grazas ao vento e á forza dos animais. Por isto, tipolóxicamente para o seu estudo faise unha clasificación en tres grandes grupos: os de man, os hidráulicos e os eólicos.

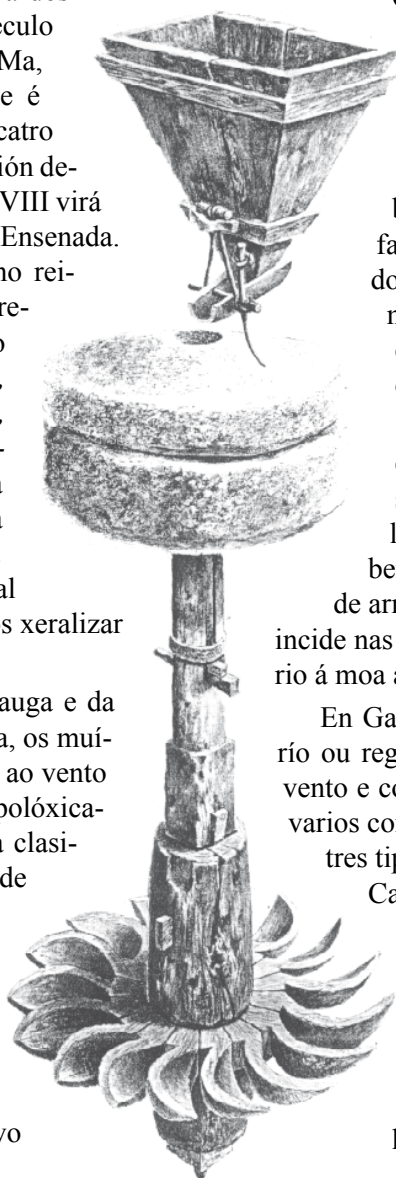
A tipoloxía máis sinxela de muíños foron os de man, que co paso do tempo evolucionaron desde os morteiros aos circulares, pasando polas moas de rebo-lo e os barquiformes. O significativo

avance da técnica da moenda nos muíños de man virá co emprego de dúas rodas de pedra, sendo fixa a inferior e xiratoria a superior.

Os muíños hidráulicos poden aproveitar tanto a forza dos ríos e dos regatos como a das mareas, funcionando principalmente con dous mecanismos diferenciados que fan accionar a moa, isto é, a pedra que se sitúa sobre outra fixa para converter o gran en fariña. Os menos frecuentes, denominados aceas, empregaban rodas verticais, mentres os máis comúns posúen rodicios horizontais, ben sexan de madeira ou ferro.

En canto aos eólicos, documentados cerca dun cento en Galicia, localízanse sobre todo polas zonas costeiras. Tipolóxicamente poden ser de torre, con cuberta xiratoria ou fixa; de torre xiratoria e de armazón. Nos tres casos, a forza do vento incide nas aspas e transmite o movemento xiratorio á moa a través dunha serie de engranaxes.

En Galicia son numerosísimos os muíños de río ou regato, pero non ocorre o mesmo cos de vento e cos de mareas. Por isto, son salientables varios concellos nos que se conservan restos das tres tipoloxías como por exemplo Cambados, Catoira, Muros e Narón, entre outros. Porén, máis excepcional é o caso da Illa de Arousa, probablemente o único da provincia e da comunidade, pois no seu territorio non se conservan muíños de regato, nin está documentada a súa existencia, aínda que si os hai de mar e de vento. As característi-

cas orográficas do concello arousán provoca que a formación de regatos permanentes sexa moi escasa ao longo do ano. De aí a necesidade de muíños que empreguen outras fontes de enerxía para completar o ciclo da produción agrícola.

A Ría de Arousa, unha das máis amplas, posúe unhas características propicias para o emprazamento de muíños de mar, favorecidas pola creación de secas nas súas enseadas. Así, dos catorce muíños galegos coñecidos, tres se atopan nestas augas. Un está no Machón, na desembocadura dos ríos Ulla e Catoira, no concello do mesmo nome; outro está en Cambados, na Seca, entre as puntas de Tragove e Fefiñáns; e o que nos interesa emprázase no oeste da Illa de Arousa, na enseada da Brava. Trátase do Muíño das Aceñas, situado xunto á vivenda dos seus propietarios, entre a Punta Quilme e a Punta Revello. A alusión máis antiga que se relaciona coa súa existencia data de 1681, recolléndose nun documento os topónimos “Camiño as Aceñas”, “Mar das Aceñas” e “Lagoa das Aceñas”. Estas notas toponímicas contrastan coa ausencia de referencias nos foros redactados en 1609, o que fai pensar que a súa construción tivo lugar entre ámbalas dúas datas. Corrobora esta datación a presenza de certos elementos construtivos, como é o caso de trabateis ou tornachoivas sobre vans. No século XIX atopamos novos testemuños documentais, dunha banda, no dicionario de Miñano, na entrada “Arosa” onde se indica que *En esta isla hay ... molinos harineros en favor de la marea ...*; e doutra, no Boletín Oficial da Provincia de Pontevedra do 7 de outubro de 1842, menciona *un establecimiento de molinos de marea*.

A auga das mareas que fai poñer o muíño en funcionamento acumúlase nunha presa durante á preamar. A das Aceñas posúe unha particularidade, pois presenta tres zonas diferentes comunicadas entre si. No muro da principal, situada na parte final da enseada, sitúase o edificio. As outras dúas estaban á súa beira, construíndose en época máis recente un muro de ladrillo entre a presa maior e unha das anexas para reaproveitar o espazo como criadeiro de marisco. O valado da primeira posuía dúas comportas de madeira cuxo espazo, na actualidade, está cegado con cachotes.

O edificio, construído en cantaría, posúe cuberta de tella plana a dúas augas e ten tres alturas. A baixa está dedicada aos elementos motores,

a principal aos muíños e o baixo cuberta, á vivenda dos muiñeiros, hoxe en desuso. No que respecta á planta terrea, o espazo interior dividíase en dous, con dúas moas en cada un, das que só se conserva unha, xunto cun forno.

Era un muíño de maquía, no que o muiñeiro cobraba unha cunca de millo por cada ferrado que lle levaban a moer. Estivo en funcionamento até a década de 1980, sendo un dos últimos desta tipoloxía en activo.

Nas inmediación das Aceñas, a doutora en xeografía e historia Begoña Bas, documenta un muíño de vento do que xa non quedan restos e que foi desmantelado en 1936. Ao parecer, situábase nunha elevación do terreo detrás dunha casa que alí hai e na que se reaproveitaron as pedras do mesmo.

Pero xunto á existencia documental deste muíño de vento na Illa de Arousa, atopamos a existencia física doutro no Monte de Pedrouzos. Na actualidade, dentro dun recinto pechado, pódese ver a torre do que foi o muíño. Probablemente se tratara dun muíño fixo con cuberta xiratoria que, segundo algúns estudosos, se utilizaba cando o de mareas non funcionaba.

A única referencia histórica que se coñece é a publicada no dicionario Miñano, e que xa mencionáramos antes ao falar das Aceñas, cando na entrada sobre Arousa recolle o seguinte *“En esta isla hay ... molinos harineros ... y uno de viento muy útil para los pueblos del Grove y de la parte oriental de la ría”*.

Construído en cantaría, posúe planta cilíndrica e dúas alturas. Na baixa, por un dos lados ábrese unha porta, mentres que por outro hai unha entrada cegada. Pola contra, na planta alta abríanse tres fiestras, malia que unha tamén está tapiada. Debaixo desta, un pequeno oco rompe o ritmo da apertura dos vans. En canto á teitume actual, supoñemos que se trata dunha cuberta plana de formigón, pois déxanse ver pequenos canos aliviadores.

Xunto ás probas documentais e ás estruturas arquitectónicas conservadas, o patrimonio inmaterial podería axudarnos co estudo das construcións destinadas á moenda na Arousa. Se xa o viamos co topónimo Aceñas no século XVII, agora podemos fixarnos no nome do lugar de Semoíño. Porén, trátase

dun termo confuso que se presta a varias interpretacións. Así, tanto pode aludir á existencia dun muíño ou da súa sede, como a un nome de persoa ou dunha familia. Por isto, debido á falta de vestixios e referencias que nos impiden profundizar na investigación, podemos arriscarnos a dicir que se trata dun antropónimo.

Aínda que neste concello só atopamos exemplares relacionados co proceso de transformación do cereal en fariña, cabe sinalar que en Galicia tamén existiron muíños papeleiros, de olivas para o aceite, de chumbo para o vidro da olaría, de cortiza para curtir peles ou mesmo de pólvora para xogos pirotécnicos.

Carmela Sánchez Arines

VISIONS DE DENTRO E DE FORA

Desta vez os de dentro som dous reintegracionistas: Jose Luis Dopico e Ugio Outeiro. Os dous, nados na arouça, andam de dentro para fora. Dous mestres com arte, com lírica doente e interpelativa.

Desde fora, por um lado, temos a cámara nas maos dum acordeonista cristalino, Pedro Pascual, as palabras que arrasta como sandálias a Uxía que descansa de vez em quando na ilha ou as minhas próprias que arrasto diariamente com a confiança das “sapatilhas”

Sereia
Siren
seiren
seim
é dizer, laço ou corda.
É dizer, Ter as redes nos pêns, prendem-se nas silveiras ou acavicornar-se.

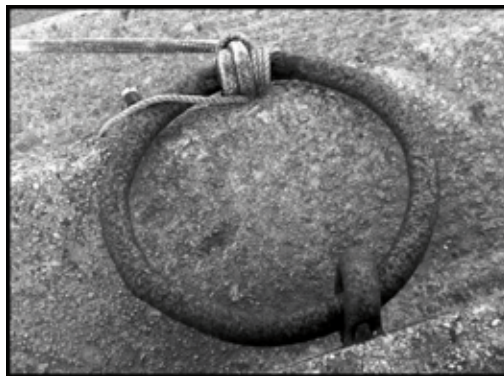
Mentres que as sereias fazem perder aos navegantes, elas perdem-se por falha de adoração.

Sereias peixe, pássaro, foca... todas são filhas de Ceto(a baleia) e de “Jonás”.

As do Mediterráneo tenhem uma visão exagerada do poder sedutório, andam desesperadas.

Em troca as sereias do norte são boas rapazas que ajudam os marinheiros com os seus cantos. Sofridoras do riquinhismo e irmãs de Marinha, sereia da ilha de Sálvora que se namora dum náufrago criando assim a estirpe do apelido Mariño.

Ceto, é temida porque no profundo não há limites e o seu canto lembra as debilidades humanas. É a voz da justiça, rotunda e brutal.

Si miña señora á i-alba de Arousa
beilar,
poñereille, belida, un ventíño no mar.
!A dorna vai e ven,
que meu amor ten!

Versos de Cunqueiro para a dorna inqueda e primitiva, a máis audaz e mariñeira nestes areais. Nada falta, nada sobra. Ela navegando a vela non é falsa. Esta é a dorna sen nome que me prende á Illa. Cando non hai vento, para as calmas podres, uso os remos que me levan pola ría a espallar laios e cantos. Cando hai vento aproveito os refachos e baila a vela co mar ata divisar terra e alí deixar que o meu corpo presinta outra vida na costa, coa ollada cravada na Praia do Peixe. Mirando fixamente a corda que abraza á táboa e nun recanto ben agochado divisei o nome. É de cor verde musgo coma os ollos da serea de pel moura e cabelo de caracois que vive vagando entre os nosos recordos: Ana.

Uxia

Ugia Pedreira.

A lua fez-se ardora no crisol da noite,
construindo um caminho passeio-de-namorados.
Eu andei-o como um Cristo na procura do teu seio,
Mãe Ria, útero fértil, abrigo da minha Arousa.
Fui peregrino que saiu à Roma prometida
para tornar saudoso, feito com e sargaço.
Achico penas sem encontrar teu cais,
-o velho sacristão não ilumina com seu círio evocadorando
perdido sem saber que estou no eterno voltar
a nenhuma parte.
Sou areia que cai na âmbula grau a grau, devagarinho,
sentindo o frio polar dum mar amigo que olvidou
meu nome, meu rosto, meu perfume.
Quem diz eterno diz efêmero,
sempre te ameí, não te conheço.
Há um arpa de espuma a tanger meu canto de amor,
menina de terra e salitre,
água indómita e abençoada,
parêntesis dum mar que não te pudo.

Se fosse em DORNA, que fosse de cristal,
para escacha-la irreparavelmente logo de me pousar em ti.
Se fosse com o VENTO, que fosse de travessia,
violento e viril para que não me vença a tristura.
Se fosse num POEMA, que estivesse escrito na circunferência
do teu umbigo de mulher deitada, preparada para a cópula.
Sou filho da tua filha, Mãe Ria,
não permitas que me esqueça.

Fotos: Ugio
Texto: José Luís do Pico Orjais

MAR LIVRE:

TODO
ACON-
TECEU
NUMA
EXÓTICA
ILHA

RICHA NO PRODUTO MAIS CO-
DICIAO NA ÉPOCA...

A SARDINHA!!!

O FARO DE SÁLVORA PRE-
SIDE A CHEGADA DE EM-
BARCAÇÕES

ASSOMAM UMA BUCETA

E UMA LANCHÁ JEITEIRA

ALGUÉM AGUARDA...

...OS MARINHEIROS

olho!!!

DESDE TERRA TAMBÉM HÁ AJUDA

MAS NO PAÇO E NA PRAIA, OUTROS VIGIAM

A FOTONOVELA

TODO O MUNDO PENDENTE

DO CONTRABANDO DA SARDINHA!

MULHERES E HOMENS

RUDES MARINHEIROS

ALGUNS QUE JOGAM A DUAS BANDAS

MAL
VA
DOS
CA
PA
TA
ZES

RUDES RUDES MARINHEIROS!

ATÉ ALGUM KUNFU

PESSOAS DIVERSAS QUE PROTAGONIZARAM UMA HISTÓRIA ESQUECIDA DO MUNDO...

ATÉ
AGO-
RA

DO COM DA APAGAR VENHEM OS FARDOS DE Suntuárias mercadorias a trocar pola prezada sardinha fresca

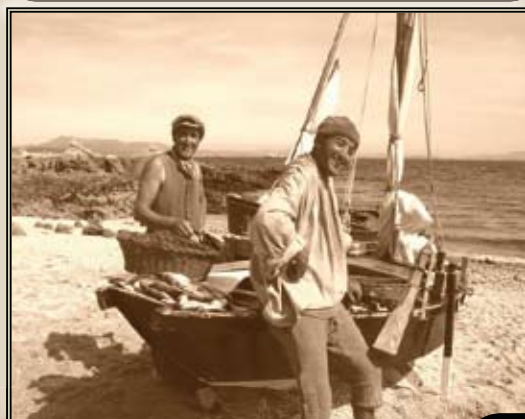
A JORNADA PARECE TRANQUILA

PAGA-SE MUITO O PEIXE

MAS SEMPRE HÁ UM TRAIADOR QUE AVISA ÀS FORÇAS DE ORDEM.

**A CA-
RREIRA
SALVA-
DORA
NOM
EVITA
O DES-
SATRE!**

O MARINHEIRO DESLEAL ERA
ENCARADO NA PRAIA

INVOCANDO NOM SEI QUE
DIREITOS DE QUE REI,
A SANHUDA AMA APRESOU
A TODA A ILHA

ENTANTO O CAPITÃO INFORMAVA À SENHORA DO PAÇO

ALGUNS NÃO DAVAM CRETO

AS ORDES FOROM CLARAS:

A PUNTEM!!!

DISPAREM!!!

E O MUNDO VIROU...

E SÁLVORA ESQUECEU O CONTRABANDO

FIM

As imagens utilizadas nesta fotonovela correspondem-se com a gravação da película *MAR LIBRE* na Ilha de Sálvora, em Setembro de 2009, na que a *ENT Dorna* participou com parte das suas embarcações e patrões.

O SENHOR COLÃO

«Cada ser humano,[...] é um pedaço de destino.»

Nietzsche

A Manuel Iglesias Cespón, in memoriam.

ACUÑA, X. E. 2000. *As imaxes de Castela: Fotobiografía*. Vigo: A Nosa Terra

Na imaxe com a que enceto o meu artigo, podemos ver a Castela sentado em primeira fila, quase no centro, à esquerda de dois padres com sotaina e chapéu. Quando vi por primeira vez esta fotografia recordei uma história que lera fazia pouco num livro titulado *Os músicos de Boiro, 1900-2006* [Concelho de Boiro; 2006] de Alberto Piñeiro Berz:

«Tamén no caso do gaiteiro de Bealo o fervor era tal, que tanto os cativos coma os adultos e os anciáns non pegaron ollo aquel día, ata que as notas da gaita bem afinada se comezaron a oír ao lonxe, no regreso, tralo espertar do galo sonoro, co “Pinchudo” aínda tocando, morto de sono, e cos “Pinchudiños” máis nas mans de morfeo que seguindo o compás, un a carrancha perna dun mozo da aldea que volvía da esmorga e o outro na cesta de corres da señora Emilia do Xastre, a rosquilleira do Cubeliño, camiño de Taragoña.» p. 18

Na fotografia, no ângulo inferior esquerdo, a direita de Castela, há um grupo de gaiteiros formado por um moço e dois meninos que bem poderiam ser, jamais teremos a certeza, José Lorenzo González, gaiteiro, Francisco Lorenzo González, caixa e Manuel Quintáns, bombeiro, é dizer, os Pinchudiños. Resulta curioso que mesmo diante deles, como ilustrando o texto de Alberto Piñeiro, vexamos as cestas de corras com fogaças de pão e garrafas de vinho.

Os irmãos Lorenzo González são membros duma longa saga de músicos boirenses/rianjeiros que provém quando menos do século XIX e continua até os nossos dias. José foi o primeiro director da banda que ele mesmo funda em Bealo em 1911, e que vai ser conhecida por razões óbvias, como a Banda

dos Pinchudos. Um velho integrante desta formação contou-me que naqueles ensaios de antes da Guerra Civil não havia atris, pelo que as partituras se colocavam sobre o cheleiro do carro. Também me confessou que havia gente que lia perfeitamente o pautado do seu papel, mas era incapaz de ler o título da obra.

A Banda dos Pinchudos deixou o seu berço de Bealo, trasladando-se à paróquia vizinha de Taragonha. Foi aqui onde no ano 1926, um mocinho taragonhês alcunhado como o Pássaro, começa a sua carreira de clarinetista. O seu nome real era Fortunato Iglesias Peiteado, conhecido na Arousa como O Senhor Colão.

Com o passo do tempo, Fortunato chegará a ter um grande domínio do clarinete. Os mais velhos músicos rianjeiros lembram o magnífico som que tirava do instrumento, graças a sua impecável embocadura. A história deste homem não deveu ser doada. Militante comunista, sofre a extrema violên-

cia da repressão franquista, pelo que um dia decidiu colher uma dorna, embarcar à família e começar de zero na Ilha de Arousa. Paradoxalmente, este feito desgraçado na vida do Senhor Colão, deveu em algo extraordinário na minha.

Para ele, vir para a Arousa teve de ser como viajar a outro planeta. O Rianjo da pré-guerra foi uma eclosão de arte e artistas da talha do próprio José Lorenzo, de Castela, Dieste, Manuel António, Arcos Moldes e tantos outros. Eram os anos das bandas de Angel Bandín, José Piñeiro Jamardo, José Mª Herbón, Pedro das Hortas... A Arousa, por razões que dariam para um complexo estudo sociológico, apenas si teve passado musical ou de qualquer outro interesse artístico.

Parece que colaborou com as comparsas arousãs e até com alguma formação da sua terra de origem, mas, certamente, a sua vida musical teria sido muito diferente de ter ficado em Taragonha.

Banda dos Pinchudos. Arquivo do Museu Pedagógico Castela. Taragonha. Fortunato Iglesias Peiteado está de pé, no centro da fotografia. Anos 30.

Arquivo familiar do Pico Orjais. ca. 1980

Em 1981, funda-se na Ilha a Banda de Cornetas e Tambores Breogán. Formada por meninos e meninas do Colégio Público Torre, contava com secção de metais, cornetas, e percussão, tambores, timbales e bombos. Como qualquer formação deste tipo, também tínhamos um cão, um formosíssimo galgo afegão, uniformes com boné e cordão, estandarte e até um quadro de majorettes.

Já com a banda em marcha, compraram-se umas gaitas, estando ao frente da nova secção Fortunato Iglesias.

Embora a vida desta formação fora muito breve, o certo é que a sua semente agromou num grupo de gaitas chamado Os de Breogán, dirigido igualmente pelo Senhor Colão, e formado por um nutrido número de crianças entre os que estavam o seu neto, Manuel Iglesias e o meu irmão Manolo.

Por aquele então a música não era uma das minhas prioridades. Durante algum tempo estivera nas aulas de solfejo que dava uma

monja a qual, aproveitando a conjuntura, formara um coro com os seus alumn@s, eu entre eles. Num dos primeiros ensaios, senão o primeiro, fui expulso pois cantava tão mal que fazia rir aos meus parceiros. Senti-me tão humilhado que a partir de então ocupei o meu tempo extra-escolar noutras lérias, nomeadamente o futebol.

Com tudo, lembro ter ido alguma vez a ver como meu irmão, e quiçá também Manuel Iglesias, recebiam as lições de solfejo do Senhor Colão. Usavam como texto um vetusto método de Dom Hilarión Eslava, cujas páginas semelhavam estar a piques de se converter em pó.

Na altura, Fortunato conservava já muita pouca vista. Sentado num recanto do quarto, fechava os olhos e escutava, acordando do seu aparente sonho só se o aluno cometia algum erro, solfejando ele de memória a frase ao direito. Que alguém pudera ter aquele livro inteiro na cabeça era para mim tão ad-

mirável, que imediatamente considerei ao velho mestre entre os homens mais sábios do planeta.

Um dia, suponho que sugerido pelo meu irmão, Fortunato ofereceu-me tocar o bombo no seu grupo. Acedi sem pensá-lo demasiado, a pesares do meu grande medo ao ridículo. Eu tinha pouca ou nenhuma perícia como bombeiro, contudo, quando cometia um erro, jamais recebi do meu instrutor um mal gesto. Com sumo tacto, colhia o maço dizendo-me que provara a face-lo doutro jeito, levando-me mansamente a onde ele queria que fosse. Hoje lembro com orgulho que o Senhor Colão foi quem me pagou o meu primeiro soldo como músico.

Meu irmão Manolo ingressou uns anos depois na Banda de Gaitas de Vila Nova, cujo director era Nando Casal, membro de Milladoiro e ex-dianteiro do Cél-tiga. Convenceu a Nando, à Câmara Municipal e a quem for preciso para se nomear a Fortunato Iglesias Peiteado, Gaiteiro Maior do Concelho, num acto que se encenou no Ca-

... um dia decidiu
colher uma dorna,
embarcar à família e
começar de zero na
Ilha de Arousa.

pitol com um concerto da Banda e a entrega duma placa ao homenageado.

Aos meus quarenta anos, e quando acabo de ser pai por primeira vez, começo a olhar para atrás instalado na saudade. Um dos meus mais firmes

propósitos é o de não repetir em décadas futuras os muitos erros que já cometi nas que leve vivido. Mas se alguma coisa tenho clara é que a minha vida sem a música não teria nada a ver com o que agora sou. Foi com ela que me ganhei a vida, que conheci tantos lugares e a tantas pessoas. Graças à música fiz

algum dos meus melhores amigos e até conheci a minha mulher, o melhor que me tem passado. E tudo, quem sabe, não teria acontecido sem aquele dia em que o Senhor Colão me pediu que tocasse o bombo no seu grupo, restituindo-me a confiança em mim mesmo que tinha perdido. Só por isso, obrigado Mestre.

*José Luís do Pico Orjais,
músico.*

Arquivo familiar do Pico Orjais. ca. 1980

COMPOSTAXE . . .

. . . E ALGÚN LIXO MÁIS

Algo de historia

Alá polo 1.998 o Grupo Ecoloxista Gaia contactou con Manolo Dios, alcalde da Illa nese momento, para animar á posta en funcionamento dun plan de Redución, Reutilización e/ou Reciclaxe (3R) para o tratamento do lixo que xeramos no noso concello. O plantexamento non só estaba repleto de boas palabras, valores cívicos e sostíbles, senón que botando contas era economicamente, permítanme a palabra, macanudo. A fondura desta maneira de pensar viña dada por: **Cada habitante, por termo medio, produce nun só**

día 1quilogramo de lixo (hoxe por día incluso poderemos ler o dato estatístico de 3kg.*día/ hab, posto que se inclúen os materiais de obra, actividades profesionais, restos, hortas...) Así pois, pensando nun fogar composto por 4 persoas saíanos “unha bolsa” de 4kg, desta, como moi mínimo, o 60% era/é materia orgánica, así pois tiñamos unha redución de máis da metade do lixo na bolsa da familia, do contenedor, da recollida e das viaxes do camión ós vertedoiros e en definitiva da metade do gasto da factura municipal se

eramos capaces de compostalo. Ilusionados, démoslle voltas ó asunto. *Gaia* estivo presente en todo o proceso, evidentemente sen “voto” pero con voz, algo que lle debemos de agradecer a Manolo, posto que tivo moi en conta a nosa opinión.”. O concello abriu concurso e del saíu a empresa Lagares de Vigo como coordinadora, xestora do Plan –que xa fixera un Plan 3R en Córdoba-. Foron os técnicos de Lagares quen nos motivaron a individualizar a compostaxe e facela de maneira familiar e non

nunha planta común, incluso de presentar o proxecto ós premios Life, -nivel europeo-, premios que son concedidos **exclusivamente a ideas pioneiras**. Tal foi a idea, que gañou o premio en 1.999, e así o 50% do seu investimento, deste xeito comezaron a chegar a Illa modelos de composteiros dos cales, vendo as probas, o de mellor resultado para o noso clima resultou ser o verde cuadrangular, de procedencia se mal non recordo austríaca. Apareceron tamén os denominados mestres composteiros, 20 voluntarios que probaron, controlaron, un composteiro no seu fogar, as súas dúbidas, fallos, etc. eran corrixidos, amparadas polos técnicos, e a súa vez, estas 20 persoas eran as encargadas de abri-la cadea, sendo cada vez, esta, de máis elos.

A Xunta por aquel entón, capitaneada por M. Fraga Iribarne, acurralou ós concellos galegos, pois a única alternativa era capitalizar Fenosa e encher de dioxinas ós ingleses –mira que se os portugueses nos fan a nós o mesmo...!-, xa que polo menos foron tres veces, as que a Unión Europea, lle rexeitou o proxecto Sogama. Fíxose hai tempo un Plan de Desenvolvemento Comarcal, pero só serviu para facer mapas de Galicia con coloriños, posto que os condicionantes que Sogama puxo eran de enmarcar e ler con lupa. Así pois, triunfou a incineración

e de cara a nós, cada un lea como queira,-un pobo que non lle deu grandes alegrías, unha saída por peteneras ou adversión histórica do goberno Fraga coa Illa de Arousa...-, mais a pesar de estar nós avalados por Europa, outorgándonos un Life, a Xunta non nos deu “nin chica nin pataco”. Non podo evitar comentar que casi era mellor quedar nós de mártires, sí o pobo da Illa, polo menos antes eran catro puntos molestos na xeografía galega, agora ó Feijoo débelle molestar Galicia enteira, pois non deixa títere con cabeza (Kit: Hernández M.A.:acusado e xuíz, todo en ún. Ríos galegos = 2 km, 1 encoro, Bantegal desmantelado, PescaTourriñandeNova e incluso a lingua... pobriño castelán, tantos anos parasitado por este idioma de brutos!. Desde logho!

Como funciona. Algún dato

Así foi como a compostaxe se iniciou na Illa, “pobre e con dificultade”, pero levóuse adiante. Tamén houbo que destinar certa fracción do lixo a Sogama, pois non quedou outra!. Hoxe por día son case uns 400 composteiros en funcionamento. Dicar que hai familias que teñen máis de un, posto que demandaron un segundo... Almacados hai sobre uns 300 austríacos e uns 180 dos novos, (o composteiro seguíu evolucionando). Os novos son de forma cilíndrica, negros, teñen unha base que dificulta a entrada de roedores, e unha pequena zona para desaloxar os lixiviados, a fabricación galega, a empresa Chicolino. Os composteiros sáenos gratis ós veciños, e o prezo en mercado pode acadar perfectamente 120 euros, complétase

coa bolsa de toxo, que cada un ten que ir a recoller cando a preceise nos días sinalados.

Neste artigo, non pretendo dicirlles como se debe compostar debido a que xa hai material que poden consultar: “Manual de Compostaxe Doméstica”. Tamén poden consultar ós veciños que xa o teñan. Tampouco vou falarlles das múltiples vantaxes que ten para a terra o aporte de materia orgánica, ou compost, nin dos cartos que se poden finalmente aforrar en merca-la turba para a maceta, o xardín, ou a horta, mais sí quixera entrar en que **un composteiro non é un quinteiro** dos de antes – coma haberá xente que opine-, posto que o primeiro ten **un control, un equilibrio**, de temperatura, renovación de aire, volteo... o segundo era un lugar na horta familiar, ou non familiar onde a xente depositaba as sobras que non se comían as pitas, os porcos... deixábase alí, e alí apodrecía, claro está, moscas, cheiros, ratos... Non digo que sexa imposible, nunca endexamaís, ter algo disto nos novos composteiros, pero sí se fai ben, non ten por qué! Un compost ben feito, non cheira, ou polo menos mal. Ou cheira mal a herba recién curtada?. Cun volteo e incluíndo cama de toxo, follas, herba cada certo tempo, evitamos moscas, os novos composteiros, unha rede metálica, ou plantando ruda alonxamos os ratos.

Opinións de meu

Considerando tamén que ó mes nos custa **6.863,34 €** a retirada do contedor amarelo por parte de CESPA, ó que hai que sumarlle o concepto de IMPROPIOS que non é máis que unha penalización por non separar ben o lixo.

Opino que o plan de compostaxe, precisa dunha nova posta a punto, e esta é importante pois, a pesar de que, nos últimos meses, houbo incremento na súa demanda, penso que o motivo foi a rebaixa anunciada en prensa da factura do lixo, por certo, bastante fraca. Outro punto a revisar, sería contemplar, que para as practicamente 2.000 vivendas que haberá na Illa, boa fracción, son xa pisos, que non dispoñen do seu cachiño de horta, e moito menos se non son naturais da Illa, entón a pregunta sería: que facer con estes?, pero o que é máis necesario e sobre o lixo en

xeral, é que cada veciño se/nos “poñamos as pilas”, posto que se incumpren veces e veces a separación do lixo, recordemos os ‘impropios’ e as horas de depositalo nos contedores, Desgraciadamente seguimos vendo lugares onde se deposita de todo, tales coma praias. Outro punto moi criticable, pero iso dá para outro artigo e investir cartos nun paseo, no cal o camiño xa estaba feito, máis natural, menos “pijo”, e máis bonito. Falo do Bao ate Carreirón, e non investilos na recuperación desde o Regueiro ate a Abilleira, por exemplo, por ser este un dos espazos máis degradados, céntricos...Precioso de por sí, cheo de bonitos recortes de cons, para podermos contemplar – A PÉ, nada de coches por favor!- eso sí, sacándolle a de toneladas de merda que ten enriba!!

María Vázquez Oubiña
Grupo Ecoloxista Gaia

O REBELLO FOI AOS POLBOS NO PATIO

Juan Piñeiro Chantada

O ano pasado foi a Serviola, unha dorna polbeira. A embarcación tradicional máis senlleira e representativa do mar das Rías Baixas e de Galicia enteira. Esa embarcación de orixe remoto que se perde no fondo da historia da navegación...

Que ben o pasaron os nenos e nenas do CEP Antonio Magariños, de Cambados, vendo, tocando, axudando, debuxando, preguntando, investigando...! Todos quixeron vogar polo mar adiante dun patio de colexio; velear, dizar, patronear, bolinar, ir á caña, tomar rizos, ostaghar, ciar, ir en popa, fondear, atracar, embarcar, marear.

Claro que aquilo formou parte dun Semana do Mar e das Embarcacións Tradicionais, na que os nenos puideron ver unha referencia de cada unha delas, a través de

cartaces murais facilitados pola Federación pola Cultura Marítima. Tamén puideron escoitar o relato da vida mariñeira dun mariñeiro de Cambados, avó de alumnos do centro que lles amosou a súa visión do mar, dos barcos, da xente mariñeira, das artes de pesca e da súa propia vida de mariñeiro de baixura.

Este ano a exposición do bote polbeiro “O Rebello”, que nos facilitou a Asociación Cultural e Deportiva DORNA, da Illa de Arousa, chamou poderosamente a atención dos alumnos e alumnas.

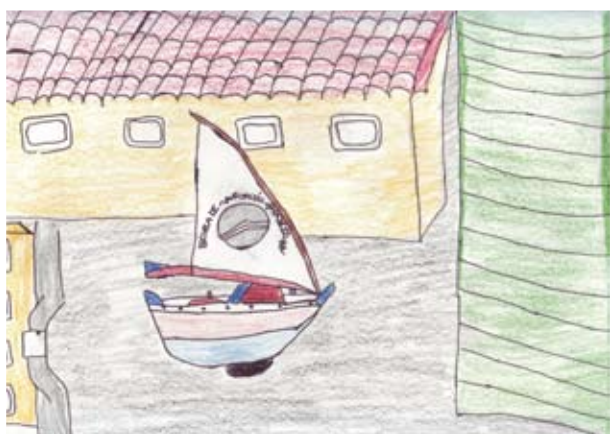
Era a primeira vez que observaban un barco desas características; pois non é habitual da ría de Arousa, e de Cambados en particular, se non, da parte de Buño e a ría de Pontevedra.

O Rebello, atracou no patio do Magariños unha tarde de primavera e, á mañá seguinte, á hora de entrada dos nenos, arborou o pequeno e robusto mastro e izou a súa vela de martelo, co anagrama da asociación arousá que o conserva e coida xunto a algúns exemplares de embarcacións tradicionais, a través da súa Escola de Navegación Tradicional (ENT). Labor que realiza xunto con outras asociacións espalladas por todo o territorio galego, evitando deste xeito a destrución e esquecemento da memoria etnográfica do mundo marítimo e fluvial.

Os nosos devanceiros navegaron con el. Nós tamén podemos facelo; aínda que de maneira máis lúdica; pois a E.N.T realiza actividades de aprendizaxe de navegación

tradicional pola ría de Arousa todos os veráns; así coma coidado e aparellamento das embarcacións. Non é, polo tanto, un museo. Non. É unha forma activa e viva de recrear a vida mariñeira de non hai moitas décadas, que está a perderse vítima da “modernización”. Modernización que non ten por que supoñer a destrución do riquísimo patrimonio marítimo e fluvial; mais debe ser punto de encontro, de partida, de estudo, de disfrute, de convivencia co medio que forma parte do noso propio ser. E, se falamos de Cambados, a Arousa e todos os pobos que viven a carón e do mar, non podemos ser insensibles, nin pasar de longo diante dunha realidade que nos compromete na súa conservación.

Os nosos nenos e nenas tampouco foron indiferentes diante da súa presenza e, despois de miralo, tocalo, informarse da súa construción, uso e lugares onde navegaba, armáronse de papel, lapis e dunha grande forza interpretativa, e vírono así

Xa queda menos

Nota da Redacción: Cando lle encargamos ó noso amigo Fernando que nos fixera unha presentación da tempada de regatas (alá polo mes de maio) non contabamos co retraso da saída deste número. Valorando que neste artigo prima o factor humano sobre o temporal, incluímos o traballo e animámosvos a todos a achegarvos a este marabilloso mundo das regatas.

Por estas datas o que máis e o que menos xa está contando os días para que dea comezo a tempada de dornas e que dende a fallida Regata do Marisco onde o vento e a marea non permitiron que se desenvolvese, os ánimos quedaron quentes a verdade e que eu penso que os ánimos quedan quentes porque o remate de unha tempada o que fai non é pechar senon abrir a porta á seguinte, pois os que non poideron porque desexaran poder, os que poideron porque querrán manter e os que non estiveron, porque querrán estar, resumindo, cando remata unha tempada xa escomezamos a pensar na outra.

Un pouquiño de historia

Para nós, os da Escola, a tempada pasada tivo un especial resultado e non é que non se valoren a tódolos grandes gañadores que as diferentes regatas teñen, pero é que ás veces non podemos deixar de ser parciais e

tratar con máis agarimo a un gañador que a outro, no caso do ano pasado estaba xustificado: un dos veteranos patróns da Escola Juan Luis Iglesias “Pardavila” ou tamén coñecido por “Larry” non tivo moitos rivais, e o mellor: diferentes fornadas da Escola o acompañaron nesa historia.

Os prognósticos

Entón xurden as preguntas:

‡ Voltará Larry a revalidar o éxito da tempada anterior?

‡ Nascerá un novo valor na Escola?

‡ Os favoritos seguirán sendo os mesmos?. Non podemos esquencer que aí estarán sempre: Pereka, Necora, Cariñosa, Jalerna, Xarandeira, Fuxe ... para poñer sal, pementa, allo e loureiro se fai falla ó longo de toda a tempada.

Calendario

A día de hoxe (diciamos en maio) a lista de citas para o 2010 é a seguinte:

- 05 de Xuño, Regata do Sepelo, Portonovo.
- 12 de Xuño, Trofeo Fasquía, Illa de Arousa, peirao do Xufre.
- 03 de Xullo, Volta a Illa de Arousa, saída Praia da Canteira o Bao, Illa.
- 17 de Xullo, Regata dos Faros, O Grove.
- 24 de Xullo, Regata da Dorna, Riveira.
- 31 de Xullo, Regata Calmoseira, Cambados
- 07 de Agosto, Regata do Bao, Praia da Canteira, Illa de Arousa.
- 14 de Agosto, Regata S. Vicente, Pedras Negras, O Grove
- 04 de Setembro, Regata Lajareu. Riveira.
- 11 de Setembro, Porto Meloxo.

Aínda non sabemos se celebraremos a tradicional Regata do Albariño en Cambados, esperemos que sí. Lembremos que viña sempre detrás da do Bao.

Como sempre ó remate da tempada a do “Marisco”, que como o centolo hai que esperar a ver como sae a cousa.

O uso dos remos nas regatas

Tamén que sirva como aviso a navegantes este ano logo dunha reunión dos representantes dos clubs acordouse por unanimidade que será obrigatorio levar remos nas dornas en tódalas regatas, sen que poidan ser usados máis que en caso de necesidade, é dicir, levalos a bordo e sen que medie suspensión de regata e os utilizas, serás decalificado. Pero se polo contrario se suspende a regata ou por motivos de seguridade precisas usalos, teralos a man.

Encontros, xuntanzas, actividades

Por outra banda tamén temos as outras actividades ou xuntanzas que as corenta e tantas asociacións que compoñen a FGCMF (Federación), teñen programadas, a Festa do Río en Monforte, as xuntanzas de Moaña, Bueu, Combarro e Muros. E unha nova aparece no calendario, na Abelleira, si, son entre outras as consecuencias do pasado Encontro, queren repetir xuntanza, será ala polo 31 de Xullo, un fin de semán para eleixir, Festa do Río, Monforte e agora Abelleira, que non se diga que o programa non é variado.

E tamén coma sempre, que ben que temos Portugal!!: Vila do Conde e Viana do Castelo, unha o 18 de xuño e a outra o 17 setembro.

Mais información na web da Federación:
www.culturamaritima.org.

Fernando Piñeiro

Ramón Neto: *Publicar permite facer camiño*

Ramón Neto vén de ganhar a última edición do Certame Poético Xosé María Pérez Parallé, convocado polo CMI de Fene. Com este prémio, o seu libro A última estación dunha illa publicado na editora Espiral Maior nas últimas semanas.

Primeiro, que faz um rapaz da Arouca em Bruxelas?

Decidín completar os meus estudos de filoloxía inglesa cun último ano nunha universidade francófona. Así cheguei a Bruxelas. Fixen o último ano de carreira na Université Libre de Bruxelles e despois xa quedei alí. Ao principio pensaba que só sería por un curto prazo, mais pouco a pouco un vaise instalando e o tempo pasa que leva o lume!

E a segunda, como chegaches à poesia?

Escribo dende sempre. Os meus primeiros escritos, case poemas, datan da miña mocidade. Teño que agradecer aos meus profesores do colexio Torre-Illa o feito de que sempre nos animaran a empregar a nosa creatividade, e que sempre xulgaran os nosos traballos como obras que merecían ser comentadas con seriedade. Dende entón, con máis ou menos intensidade, nunca deixei de escribir.

Como se dá o paso da escrita íntima à escrita pública?

Depende da relevancia que o feito poético teña para cada quen. Canto máis dentro se leve, máis duro será facelo público. Hai poetas que eu admiro que xamais deron o paso á publicación. Nalgúns casos, hai quen o sente case como unha traizón a un mesmo. Porén, publicar ten a vantaxe

de permitir facer camiño. Se esta miña primeira obra non se fose a publicar en breve, probablemente aínda estaría agora dándolle voltas. Tamén é certo que o illamento do poeta no seu mundo é, en certo modo, confortábel, xa que nos garda ao abrigo das críticas. Publicar implica aceptar que o que un escribiu na intimidade estará exposto a recibir severas críticas negativas (sempre necesarias para seguir mellorando).

E ti, de quen vés sendo?

Nome: Ramón Nieto Otero (Ramón Neto será o meu nome de autor)

Idade: 34 anos

Estudos: Filoloxía Inglesa

Familia: 5.000 arousáns

Lugar de residencia: Bruxelas

A miña música: Jazz, blues, folk, música medieval e música contemporánea.

Unha película: *Ran* de A. Kurosawa

Un libro: *O orballo do loto* de Ryôkan e Teishin

Un lugar: O con de tres pés

Quem lê poesia hoje?

Quen tamén escribe poesía ou quen sente que lle gustaría escribila. Penso que as persoas que len poesía, acaban descubrindo ese poeta que levan dentro, aínda que non sempre o exterioricen.

Tem sentido escrever poesia neste mundo actual, tan tecnologicizado?

No Xapón, o chopo é secado até

que devén duro como o coiro. Para comelo cómpre desfacelo en frebas que, cando se meten na boca e se comezan a mastigar, ofrecen, nos primeiros intres, unha sensación un pouco ingrata; mais, se se segue rillando, esas frebas dan por abrandar e e os sabores despréndense. Co poema acontece o mesmo. Moitas veces precisamos lelo varias veces para poder penetrar nel; mais, cando conseguimos isto, a satisfacción é, como no caso do choco, ben intensa! Na nosa sociedade “tan tecnoloxizada” todo se logra sen esforzo. A poesía ensínanos que o que máis paga a pena é o que curramos por nós mesmos.

Qual é o processo que segues para escrever? Semelha-se ao processo musical?

As veces o poema sae dun só pulo e así queda, sen apenas modificacións. Mais, cando unha certa materia poética precisa de ser traballada a modo, entón si que penso en termos musicais, considerando que o que estou a facer equivale a harmonizar unha melodía, traballar unha cadencia ou, como no jazz, presentar o tema melódico, improvisar sobre ese tema, e retomar o tema inicial. Creo así unha estrutura que dá consistencia a un texto; ou polo menos axuda a concluílo con xeito, e non simplemente porque non se me ocorre máis nada.

Quais som os intereses temáticos que nestes tempos rondam na tua cabeça?

Todos os temas se resumen nun só: a interacción emocional co entorno. Este é, de feito, o tema principal desta miña primeira obra. Algo que aparece xa na simboloxía do seu título. Xogando coa polisemia ou as diferentes connotacións dos termos principais do título, esa illa aparece fechada nunha soa e continua estación. Mais, progresivamente, vaise abrindo ao devalar de todo o que a circunda, nunha viaxe na que esa “estación única” acaba sendo unha estación, unha etapa nun traxecto, que é única por ser irrepetíbel; nunha viaxe na que nos damos conta de que o que parecía estar fora, xa o levabamos dentro, e o pensabamos levar fechado, estaba xa en todo que nos arrodea.

Até que ponto a poesía é mais vísceras que cérebro?

Eu creo a poesía é a superación dese dualismo. É mesmo o que dá orixe ao pensamento poético – a medio camiño entre o visceral e cerebral. Ben sexa na lectura ou na escritura.

Que poetas fôrom de fundamental importância para a tua formação de leitor e escritor de poesia? Quais som as tuas influências?

As miñas influencias principais na escritura dos poemas que compoñen “A estación única dunha illa” proveñen das tradicións literarias coas que nun principio me formei. En primeiro lugar, a galega, que é unha fonte de inspiración continua. Tamén teño unha proximidade especial coas tradicións literarias orientais, especialmente coa xaponesa. Ademais, supoño que, debido aos meus estudos, tamén lle debo moito ás tradicións inglesa e francesa. Na lírica inglesa, a nómina é longa: Philip Larkin, T.S.Eliot, W.H.Auden, Dylan Thomas ou Ted Hughes, xunto cos irlandeses W.B. Yeats e Seamus Heaney. Por outra banda, da literatura francesa sempre me seduci, entre outros aspectos, a súa longa tradición

de prosa poética, con poetas como Baudelaire, Rimbaud, Lautréamont ou Mallarmé, René Char, Saint-John Perse, Julien Gracq, Philippe Jaccottet ou André Velter. Este é un pouco o cóctel de influencias básicas coas que naceu este primeiro poemario.

Tem alguma presença a Arouça naquilo que escreves?

Na Arousa pasei toda a miña infancia e adolescencia. Entón, aínda que a Illa non apareza directamente no que escribo, a miña i-alma arousá sempre acaba transparecendo dunha maneira ou doutra. Ademais, está a lingua. O meu galego provén da fala arousá, e sempre haberá algún termo ou expresión que emerxa na miña linguaxe literaria.

Temos entendido que também tes inclinações musicais, há vasos comunicantes entre a tua poesia e a música?

Eu sintome a gusto escribindo e gardando a música como complemento para a escritura,

Vontade de que a fluencia da luz
Nas súas costas nunca alzase o voo
En fendas de duro espello, sondou
Unha noite até os seus máis negros
baixos:

Noite mesta engaiolada na pedra,
Cego arrollo que non se despoboa.

Ese centro cativo no seu peito,
Violento cal único punto inmóbil,
Nunca deixa de renxer asediado
Por un vento xélido e torvo:

Sentíronse as espirais atraídas
Pola fogaxe nuclear do vórtice.

como fonte de ideas e inspiración. A música síveme para achegarme a moitas tradicións literarias diferentes da nosa, cunha literatura oral moi rica expresada, amiúdo, combinada coa música. Antigamente os poemas eran

concibidos para ser recitados ou cantados. Isto é o que ocorre coa lírica trobadoresca, que me interesa grandemente: as cantigas de Martin Codax, de Dom Dinis ou de Santa María eran, de feito, letras de cancións. A poesía virou

nun xénero minoritario en parte por se ter afastado da música. Volver a ela, penso, é sempre proveitoso.

Por que apresentar-se a un certame literário?

Para min, a razón principal é a publicación. Se gañar un certame literario non implicase a publicación da obra, por moitos galardóns que incluía, nunca me presentaría.

Qual é a importância de teres ganho o Premio Pérez Parallé?

O máis importante para min do “Premio Nacional de Poesía Pérez Parallé” é que asegura a publicación da obra por Espiral Maior, a editorial de referencia da poesía galega contemporánea. Por iso decidín presentarme a este certame.

Sénteste parte dalgumha geração ou grupo literário?

Alén de clasificacións que poden ser útiles para estudosos da literatura, o fundamental é achar a verdadeira voz de cada un, á marxe de correntes ou tendencias.

Mais, se nos centramos na Illa de Arousa, e pensamos en termos artísticos en xeral, poderíase falar dunha xeración de creadores arousáns destacados en eidos como o cinema (Marcos Nine), a literatura (Eugénio Outeiro), a música (Miguel Allo) ou a pintura (Antonio Millán). Persoas que admiro e coas que comparto inquietudes e amizade.

Como vés o panorama geral da poesia galega?

E moi diverso e cada vez máis estará baseado en voces singulares que serán difíciles de encaixar en movementos ou correntes, mais contribuirán á riqueza e a madurez que lírica galega contemporánea xa ten adquirido.

Todas estas formas de min van á garra cando máis precisaba delas.

Este era o momento de requeutar os óleos e ficar lampexante para non dar máis argumentos a quen lles gusta andar coa lingua arredor. Era o momento de alongar o asexo até a noite que xa tería que esboroarse de mornura.

Ela pode desleixarse nas túas derivas, ela pode semellar asediada e sen auga, ela pode non ter máis remedio e aceptar crer no mellor.

Nada poderán todas esas formas de nós. Xogando a resucitar nos lenzos da ardentía civilizacións asolagadas para atopar respostas aos nosos países xa sometidos. Clamando milagres de multiplicacións de rescaldos e gumes cegados que irán morrer na mallante indolente.

Nada novo nas fumarentas burbullas do xa non estarmos, malia aínda sermos, baixo os últimos pulos da cinza. Nada poderán todas esas formas de nós. Todas estas formas de min van á garra cando máis precisaba delas.

Este era o momento de requeutar os óleos e ficar lampexante para non dar máis argumentos a quen lles gusta andar coa lingua arredor. Era o momento de alongar o asexo até a noite que xa tería que esboroarse de mornura.

Ela pode desleixarse nas túas derivas, ela pode semellar asediada e sen auga, ela pode non ter máis remedio e aceptar crer no mellor.

Nada poderán todas esas formas de nós. Xogando a resucitar nos lenzos da ardentía civilizacións asolagadas para atopar respostas aos nosos países xa sometidos. Clamando milagres de multiplicacións de rescaldos e gumes cegados que irán morrer na mallante indolente.

Nada novo nas fumarentas burbullas do xa non estarmos, malia aínda sermos, baixo os últimos pulos da cinza. Nada poderán todas esas formas de nós.

ENRÓLATE

REI DO MAR

Un proxecto da
Escola de Navegación Tradicional
da ACD DORNA da Illa de Arousa

Recuperamos un galeón,
un barco emblemático na historia da Illa,
para convertelo nun elemento dinamizador
cultural, social e de emprego.

Precisamos o teu apoio
económico e de traballo.

Faite socio do Rei do Mar!
Aportación mensual: 10 €

Infórmate:

Teléfono 664 41 90 32

www.acddorna.org/blog